Пасажири розмовляли між собою, і один з них сказав:

— Ми поспішаємо до соціялізму.

Саме годі Самсон цьвохнув батогом і шарпнув віжками. Гніда зрозуміла, що соціялізм десь близько за 3-4 поворотами і напнула шию, щоб поспішати до цього благословенного місця, бо їй таки кортіло зідхнути на повні груди і спочити. Справді незабаром Самсон зупинив її, і пасажири стали. Зупинка була до речі, бо в гнідої вже заніміли ноги в суглобах, і хай той соціялізм трохи далі, вона упала б на брук.

Радість річ умовна; її завжди треба розглядати на тлі лиха. Гніда стояла, вільно дихала і думала, що в цю хвилину вона найщасливіша коняка в світі. Перед тим вона була дуже зморена, у спочинкові їй вбачався порятунок і коли вона його дістала — зазнала радости чи не найбільшої за все своє життя. Тоді вона полюбила слово "соціялізм" і в його звуках відразу об'єднала всі приємні речі, стійку, смачну пашу, стійло, привітливі Самсонові слова.

...Тоді лютий Самсон зліз з передка і почав бити гніду суковатим пужалном. Але вона вже не думала, як то було раніш, коли він скінчить катування, коли батіг йому випаде з рук — а лише зідхала. Незабаром я дістануся соціялізму!

...Щодо хвороби, то він думав, що гніда хворіє лише на ледарство і саме з тої ночі, коли їй уперше штрикнуло в грудях, він став злим до неї і мало не щодня зневажав її брудною лайкою, та не побільшало сил і хода її не стала швидше. Він сам признав це і одного разу сказав своїй дружині — "Годі! Продам хурку і піду в партію, бо ця шкапа незабаром нас зрадить".

...Та, однак, я ніколи не пристану на його думку, що начебто від тої революції поширився світ, помножилось радощів і стало красніше

життя. Я нічого про те не знаю. Навпаки, саме з того часу, коли стали твердити те слово, моє життя позлиднішало. Я почала старіти, хурка стала важкою, а Самсон загубив свою звичайну привітність до мене і обернувся на тирана.

…Щоправда, я дістала від революції кінську облікову картку. Але вона мені без діла і від того світ мені не покращав. Проте, сподіваюся, що і в цьому вбачалася людська користь; мені ж бо добре відомо, що моя життя так до картки, як і після неї було однаково рівне, тяжке. Ні, я не знаю революції...

…Я багато чула про революцію, але мені так і не пощастило дізнатися, що саме взивали тим мінливим словом. Я ще часто чула, як Самсон говорив своїм товаришам: о, дивіться, революція іде. Я піднімала тоді голову, щоб роздивитись на неї добре, але, крім людського натовпу, що без діла сновигав містом, я ніколи нічого не бачила. Проте, звірюся на Самсона — революція існує, і я її недобачила. Я маю тільки двоє очей і хай буде так, як він говорить.

Петро Ванченко

"Червоний Шлях", 1929, №. 3. (номер вилучений, цитати за критичним відгуком на оповідання з журналу "Гарт" того ж року)